

ҚОНУНИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАР БОРАИ САРФАЧҶҮӢ ВА САМАРАНОКИИ ЭНЕРГИЯ

(Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2013, №8-9, мод. 651)

Қонуни мазкур муносибатҳои ҷамъиятиро дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия танзим намуда, тартиби истифодаи захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворию энергетикиро муайян менамояд.

БОБИ 1. МУҚАРРАРОТИ УМУМӢ

Моддаи 1. Мафҳумҳои асосӣ

Дар Қонуни мазкур мафҳумҳои асосии зерин истифода мешаванд:

- сарфаҷӯии энергия - истифодаи оқилона ва кам кардани талафот дар ҷараёни истеҳсол, таҷдид, интиқол ва истеъмоли энергия;
- намудҳои алтернативии сӯзишворӣ - намудҳои гуногуни сӯзишворӣ (гази моеъ, биогаз, гази генераторӣ, маҳсулоти коркарди биомасса, сӯзишвории ангишти моеъ ва ғайра), ки барои кам ё комилан иваз намудани истифодабарии захираҳои сӯзишворию энергетикӣ аввалияи гаронбаҳо ва камчин истифода бурда мешаванд;
- манбаъҳои барқароршавандаи энергия - манбаъҳои гуногуни ба намудҳои истихроҷии сӯзишворӣ номарбути ҳамеша мавҷуд, ки такроран дар муҳити ҷараёни офтоб, бод, обҳои гарми зеризаминӣ, биомасса ва даре пайдо мешаванд;
- самаранокии энергия - истифодаи самараноки захираҳои энергетикӣ бо дарназардошти дараҷаи инкишофи техника ва технологияи мавҷуда ва риояи талаботҳои ҳифзи муҳити зист, ноил шудан ба истифодаи самараноки захираҳои сӯзишворию энергетикӣ, ки аз ҷиҳати иқтисодӣ асоснок карда шудааст;
- нишондиҳандаи самаранокии энергия - муайян намудани фарқи мутлақ ё нисбии андозаи истеъмоли воқеӣ ё талафоти захираҳои сӯзишворию энергетикӣ барои маҳсулоти (кор ва хизматрасониҳо) таъиноти гуногун дар муқоиса бо меъёри муқаррарнамудаи стандартҳои давлатӣ;
- сарфи ғайриистеҳсолии захираҳои энергетикӣ - риоя нагардидани сарфи захираҳои сӯзишворию энергетикӣ, ки ба талаботи муқаррарнамудаи стандартҳои давлатӣ ё санадҳои дигари меъёрӣ, дастури технологӣ ва маълумоти шиносномаи таҷҳизоти фаъол вобаста мебошад;
- талафоти захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворию энергетикӣ - фарқи байни истеъмол ва истифодаи самараноки миқдори захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворию энергетикӣ дар ҳар давраи расонидан, интиқол, табдил ва истеъмоли онҳо ва ҳамчунин талафоти онҳо дар натиҷаи истифодаи бесамарона;
- сӯзишвории шартӣ - воҳиди ҳисоби сӯзишвории органикӣ барои муқоисаи намудҳои гуногуни сӯзишворӣ аз рӯи гармидиҳии ҳарораташ баробари 7000 ккал/ кг;
- меъёри талафот - дараҷаи талафоти захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворию энергетикӣ, ки аз миқдори муқарраршудаи умумии онҳо дар ҳуҷҷатҳои меъёрӣ ва шиносномаи таҷҳизот зикр шудаанд ё бо тартиби муқарраршуда тасдиқ карда шудаанд;
- захираҳои сӯзишворию энергетикӣ - маҷмӯи ҳамаи намудҳои сӯзишворӣ, энергияи табиӣ ва табдилшаванда;
- захираҳои мустаъмали сӯзишворию энергетикӣ - захираҳои ҳамчун энергияи иловагӣ аз маҳсулоти пасмонда ё партови истеҳсолоти асосӣ ҳосилшаванда;
- шиносномаи энергетикӣ - ҳуҷҷати бо дастур муайяншудаи меъёрӣ, ки дар он аз рӯи натиҷаи таҳқиқоти энергетикӣ нишондиҳандаҳои воқеии самаранокии энергия ва имконияти сарфаи захираҳои энергетикӣ дарч ёфтаанд;
- таҳқиқоти энергетикӣ (энергоаудит) - ҷамъоварӣ ва коркарди иттилоот дар бораи истифодаи захираҳои сӯзишворию энергетикӣ бо мақсади ҳосил кардани иттилооти дуруст дар бораи ҳаҷми захираҳои энергетикӣ истифодашаванда, дар бораи нишондиҳандаҳои самаранокии энергия, ошкор намудани имкониятҳои сарфаҷӯии энергия ва баланд бардоштани самаранокии энергетикӣ бо дарҷи натиҷаҳо дар шиносномаи энергетикӣ.

Моддаи 2. Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

Қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия ба Конститутсияи

(Сарқонуни) Ҷумҳурии Тоҷикистон асос ёфта, аз қонуни мазкур, дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва санадҳои ҳуқуқии байналмилалӣ, ки Тоҷикистон онҳоро эътироф намудааст, иборат мебошад.

Моддаи 3. Доираи амали Қонуни мазкур

1. Амали Қонуни мазкур вобаста ба фаъолияти зерин татбиқ мегардад:

- истеҳсоли захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворӣю энергетикӣ аз ҷониби ташкилотҳо новобаста аз шакли ташкилӣ ҳуқуқӣ;
- амалӣ кардани мониторинг ва ҳавасмандгардонӣ барои истифодаи самараноки захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворӣю энергетикӣ дар рафти истихроҷ, истеҳсол, коркард, нигоҳдорӣ, интиқол, табдил, тақсим ва истеъмол;
- таҳия ва татбиқи технологияҳои самараноки истихроҷ, истеҳсол, коркард, нигоҳдорӣ, интиқол, табдил, тақсим ва истеъмоли захираҳо ва маҳсулоти энергетикӣ ва ҳамчунин намудҳои самараноки сӯзишворӣю таҷҳизоту дастгоҳҳои бо энергия коркунанда, асбобҳои ҳисобкунӣ, назорат ва танзими истеъмоли энергия;
- ҳадамоти давлатӣ ва раёсатҳо оид ба мушоҳида ва назорати самараноки истихроҷ, коркард, интиқол ва истифодаи захираҳо ва маҳсулоти энергетикӣ, энергияи барқ ва гармӣ ва системаҳои обрасонӣ;
- ҳамбастагии сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия бо фаъолияти ҳифзи муҳити зист;
- таъминоти молиявӣ, иттилоотӣ ва кадрӣ сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- стандартизатсия ва сертификатсияи таҷҳизоти сарфакундаи энергия, масолеҳ, иншоотҳои сохтмонӣ, воситаҳои нақлиёт, маҳсулот ва объектҳои дигари истеъмолкунандаи энергия.

2. Қонуни мазкур нисбат ба ҳамаи объектҳои граждани, саноатӣ, коммуналӣ ва мудофия, инчунин системаи таъмини об, сарфи назар аз шакли ташкилию ҳуқуқиашон татбиқ мегардад.

Моддаи 4. Принципҳои танзими ҳуқуқӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

Танзими ҳуқуқӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия ба принципҳои зерин асос меёбад:

- самаранок ва оқилона истифода бурдани захираҳои сӯзишворӣю энергетикӣ бо назардошти шартҳои истеҳсоли, технологӣ, экологӣ ва иҷтимоӣ;
- дастгирӣ ва ҳавасмандгардонии истифодабарии таҷҳизот, мавод ва технологияи дорои сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- ба таври доимӣ гузаронидани чорабиниҳо оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- банақшагирии сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- иштироки шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ дар гузаронидани чорабиниҳо оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия.

БОБИ 2. САЛОҲИЯТИ ҲУКУМАТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ВА ВАКОЛАТҲОИ МАҚОМИ ВАКОЛАТДОРИ ДАВЛАТӢ ДАР СОҲАИ САРФАҶӢӢ ВА САМАРАНОКИИ ЭНЕРГИЯ

Моддаи 5. Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

Салоҳияти Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз инҳо иборат мебошад:

- амалӣ кардонидани сиёсати ягонаи давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- назорат ва ҳамоҳангсозии чорабиниҳо оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- муайян кардани номгуӣ молҳое, ки иттилоот дар бораи самаранокии энергетикӣ ва қоидаҳои дарчи чунин иттилоотро доранд;
- муқаррар намудани талаботи самаранокии энергетикӣ молҳо, корҳо, хизматрасонӣ, чобачогузории фармоишҳо оид ба таъмини эҳтиёҷоти давлатӣ;
- муқаррар намудани тартиби амалӣ кардани назорати давлатӣ бо риояи талаботи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- муқаррар намудани қоидаҳои таъсис додани системаи давлатии иттилоотӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия ва таъмини амалии он;
- муайян кардани шаклу усулҳои дастгирии давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- ҳамоҳангсозии таҳқиқотҳои илмӣ ва корҳои санҷишию конструкторӣ дар соҳаи мазкур;
- муайян кардани мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- тасдиқи барномаҳои давлатӣ бо мақсади муҳайё намудани шароити ташкилӣ, моддӣ, техникӣ, молиявӣ оид ба иҷрои талабот нисбат ба истифодабарии партовҳо;
- бунёди низоми молиявӣ ва иқтисодие, ки истеҳсолкунандагон ва истеъмолкунандагонро ба истифодаи

самараноки захираҳои сӯзишворию энергетикӣ, ба тавозуни энергетикӣ ҷалб кардани намудҳои алтернативии сӯзишворӣ ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия, инчунин ба манбаъҳои энергияи барқароршаванда ба сармоягузорӣ ва маблағгузорию чорабиниҳои сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия аз ҷиҳати иқтисодӣ ҳавасманд мегардонад;

- таҳияи барномаҳои давлатӣ оид ба тайёр намудани мутахассисон дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- татбиқи дигар салоҳиятҳо дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия, ки ба қонуни мазкур ва санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳолифат надоранд.

Моддаи 6. Ваколатҳои мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

Мақоми ваколатдори давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия (минбаъд - мақоми ваколатдори давлатӣ) дорои ваколатҳои зерин мебошад:

- татбиқи сиёсати давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- таҳияи усулҳои меъёрӣ, ҳуқуқӣ ва ташкилию иқтисодии сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- таҳия ва тасдиқи низомномаи ташхиси энергетикӣ ва экспертизаи сарфаҷӯии энергия дар соҳаҳои иқтисод;
- муайян намудани талаботи самаранокии энергетикӣ биноҳо, иморатҳо ва иншоотҳо;
- муқаррар намудани қоидаҳои ташхиси сатҳи истеъмоли энергия ва самаранокии энергетикӣ таҷҳизоти электрикӣ дар биноҳои бисёрквртирадор;
- таъмини назорати давлатии истифодабарии самараноки захираҳои сӯзишворию энергетикӣ;
- ҳаллу фасли масъалаҳои, ки бо дастрасии истеҳсолкунандагони энергияи барқ ва гармӣ ба шабакаҳои энергетикӣ бо риояи меъёрҳои зарурии техникӣ ва низомҳои дигари қонунӣ алоқаманданд;
- таҳия ва ҳамоҳангсозии барномаҳои соҳавии сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия, истифодаи намудҳои алтернативии сӯзишворӣ ва манбаъҳои барқароршавандаи энергия ва пешниҳоди онҳо барои тасдиқ ба Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- таҳия ва гузаронидани чорабиниҳои иттилоотӣ оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия, ки онҳоро қонунҳо ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳатмӣ донистаанд;
- ҳавасмандгардонии сармоягузорӣ, ки барои қорӣ намудани дастовардҳои илм, техника ва технологияи муосир дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия равона карда шудаанд;
- иштирок дар ҳамкориҳои байналмилалӣ ба соҳаи мазкур алоқаманд;
- иҷрои дигар ваколатҳо мутобиқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон.

БОБИ 3. ТАНЗИМИ ДАВЛАТӢ ДАР СОҲАИ САРФАҶӮӢ ВА САМАРАНОКИИ ЭНЕРГИЯ

Моддаи 7. Танзими давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

Танзими давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия бо роҳҳои зерин амалӣ карда мешавад:

- муайян намудани талабот нисбат ба муомилот ва молҳои ҷудоғонае, ки ҳангоми қор фармудани онҳо захираҳои сӯзишворию энергетикӣ истифода мешаванд;
- манъ ва маҳдуд кардани истеҳсол ва муомилоти молҳои, ки самаранокии энергетикӣ паст доранд, ба шарте ки чунин молҳои энергияро самаранок истифодабаранда ба миқдоре дар муомилот мавҷуданд ва ё ба муомилот бароварда мешаванд, ки талаботи истеҳсолкунандагонро қонеъ гардонидани тавонанд;
- муайян намудани ўҳдадорӣ ба ҳисоб гирифтани захираҳои истифодашавандаи сӯзишворию энергетикӣ ва тартиб додани тавозуни энергетикӣ;
- муайян намудани талабот нисбат ба самаранокии энергетикӣ бино ва иншоот ва бехатарии онҳо барои муҳити зист ва инсон;
- додани шиносномаи энергетикӣ;
- муайян намудани талабот нисбати шиносномаи энергетикӣ;
- амалӣ гардонидани чорабиниҳо оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия дар биноҳои бисёрквртирадор;
- муайян намудани талабот нисбати самаранокии энергетикӣ молҳо, қорҳо, хизматрасониҳо, ҷобаҷогузорию фармоишҳо барои эҳтиёҷоти давлатӣ;
- муайян намудани талабот нисбати барномаҳои давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- муайян намудани талабот нисбати барномаҳои сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия, дар ташкилотҳо бо иштироки давлат ва ташкилотҳои, ки бо намудҳои фаъолияти танзимшаванда машғуланд;
- муайян намудани асосҳои амалӣ нашудани системаи давлатии иттилоотӣ вобаста ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- интишори иттилоот дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- таҳия ва иҷрои барномаҳои иттилоотӣ ва таълимӣ;
- муайян намудани тартиби иҷрои муқаррароти пешбининамудаи Қонуни мазкур;

- амалӣ намудани чорабиниҳои дигари танзими давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия тибқи Қонуни мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Моддаи 8. Таъмини самаранокии энергетикӣ дар муомилоти мол

1. Молҳое, ки дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон истеҳсол карда мешаванд ва молҳое, ки аз хориҷ ворид мегарданд, дар ҳуҷҷатҳои техникашон ва дар тамғаҳоғазашон бояд оид ба самаранокии энергетикӣ маълумот дошта бошанд. Талаботи мазкур ба молҳои зерин дахл дорад:

- асбобҳои маишии истеъмолкунандаи энергия;
- компьютерҳо, асбобҳои дигари электроникии компьютерӣ ва техникаи ташкили қор;
- маводи сохтмон ва таҷҳизоти техникаи қорхонаҳои саноатӣ ва ташкилотҳои сохтмонӣ;
- дигар намуди молҳое, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян намудааст.

2. Қоидаҳои ба қор бурдани партовҳои истеҳсолот, истеъмол ва истифодаи онҳо бо мақсади ҳосил кардани захираҳо ва маҳсулоти иловагии сӯзишворию энергетикиро, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ мекунад.

Моддаи 9. Таъмини самаранокии энергетикӣ бино ва иншоот

1. Бино ва иншоот бояд ба талаботи қоидаҳои таъмини самаранокии энергетикӣ, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар кардааст, ҷавобгӯ бошанд.

2. Самаранокии энергетикӣ бино ва иншоот бояд талаботҳои зеринро дарбар гиранд:

- нишондиҳандаҳое, ки бузургии нисбии сарфи захираҳои энергетикиро муайян мекунад;
- муқаррар намудани талаботе, ки ба самаранокии энергетикӣ бино ва иншоот аз рӯи лоиҳаҳои меъморӣ, технологияи функционалӣ, конструкторӣ ва муҳандисию техникаи сохтшуда таъсир мерасонанд.

3. Талаботи самаранокии энергетикӣ бино ва иншоот бояд бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳар панҷ сол як бор мавриди таҷдиди назар қарор гирад.

4. Талаботи самаранокии энергетикӣ нисбати бино ва иншооти зерин татбиқ намегардад:

- бино ва иншооти динӣ;
- бино ва иншооте, ки тибқи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба объектҳои меросӣ, фарҳангӣ (осорхонаҳо, ёдгориҳои таърихӣ ва фарҳангӣ) мансубанд;
- бино ва иншооти муваққатии мӯҳлати хизматашон камтар аз ду сол;
- дигар бино ва иншооте, ки Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян кардааст.

5. Мавриди истифода қарор додани бино ва иншооти навсохт, таҷдидшуда, аз таъмири асосӣ, таҷдиди таҷҳизоти техникаӣ, модернизатсия ва васеъшавӣ гузашта, ки ба талаботи самаранокии энергетикӣ ҷавобгӯӣ нестанд ва бо асбобҳои ҳисобу ченкунии истифодаи захираҳои сӯзишворию энергетикӣ мучаҳҳаз намебошанд, манъ аст.

6. Санҷиши мувофиқати бино ва иншооти ба истифодадодашаванда ба талаботи самаранокии энергетикӣ ва мувофиқи талабот мучаҳҳаз будани онҳо бо асбобҳои баҳисобгирии истифодаи захираҳои сӯзишворию энергетикӣ аз тарафи мақомоти ваколатдори назорати давлатии энергетикӣ бо тартиби пешбининамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

Моддаи 10. Таъмини ҳисоби истифодаи захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворию энергетикӣ

1. Тамомӣ ҳаҷм ва сифати истихроҷ, истеҳсол, қорқард, интиқол, нигоҳдорӣ ва истеъмолшавандаи захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворию энергетикӣ ҳатман бояд ба ҳисоб гирифта шаванд. Усул ва тартиби ҳисоби захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворию энергетикӣ истеъмолшавандаро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ менамояд.

2. Ҳисоби захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворию энергетикӣ истеъмолшаванда мутобиқи стандартҳо, меъёру қоидаҳои метрологӣ иҷро карда мешавад.

3. Назорати давлатии омории ҳаҷму тартиби муомилоти захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворию энергетикӣ, истифодаи самаранокии онҳоро мақоми ваколатдори соҳаи омор, бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил ва амалӣ менамояд.

4. Мақомоти ваколатдори давлатӣ шакли ҳисоботи давлатии оморро оид ба ҳаҷм ва феҳристи истеҳсол, истифодаи самаранокии захираҳо ва маҳсулоти энергетикиро барои ташкилотҳо, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқии онҳо таҳия ва барои тасдиқ ба мақомоти ваколатдори соҳаи омор ирсол менамояд.

БОБИ 4. ЭКСПЕРТИЗАИ ДАВЛАТИИ ЭНЕРГЕТИКӢ ДАР СОҲАИ САРФАҶӢӢ ВА САМАРАНОКИИ ЭНЕРГИЯ

Моддаи 11. Экспертизаи давлатии энергетикӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

1. Вазифаҳои асосии экспертизаи давлатии энергетикӣ аз муайян кардани мувофиқати ҳулосаҳои лоиҳавӣ ба талаботи ҳуҷҷатҳои меъёри оид ба стандартизатсияи нишондиҳандаҳои истифодаи самараноки энергия, мавҷуд будани системаи дахлдори ҳисобу китоб ва ҳамчунин асосноккунии чорабиниҳои пешбинишуда оид ба сарфаҷӯии энергия иборат мебошанд.
2. Экспертизаи давлатии энергетикӣ аз рӯи намудҳои зерини фаъолият ва қарорҳои лоиҳавӣ гузаронида мешавад:
 - истихроч, коркард, интиқол, нигоҳдорӣ, истеҳсол, табдил, истифода ва безаргардони захираҳои сӯзишвории энергетикӣ;
 - ҳуҷҷатҳои лоиҳавии сохтмони қорхонаҳо, биноҳо ва иншооти нав, азнавсозӣ, таҷҳизонии техникӣ, такмил додан ва васеъ кардани онҳо, аз ҷумла техникаю технологияи татбиқшаванда ва ҳамчунин лоиҳаҳои азнавсозии биноҳо ва иншооти мавҷуда;
 - лоиҳаҳои барномаҳои рушди соҳаҳои иқтисодиёт;
 - лоиҳаҳои стандартҳо, санадҳои меъёрии техникӣ, тартибу қоидаҳо дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия.
3. Экспертизаи давлатии энергетикӣ бо тартиби муқаррарнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида мешавад.

Моддаи 12. Таҳқиқоти энергетикӣ

1. Таҳқиқоти энергетикӣ объекти истифодаи захираҳо ва маҳсулоти сӯзишвории энергетикӣ, раванди технологӣ новобаста аз шакли моликият гузаронида мешавад.
2. Ҳадафҳои асосии таҳқиқоти энергетикӣ аз инҳо иборатанд:
 - ҷамъовариҳои маълумоти воқеӣ дар бораи ҳаҷми захираҳои истифодашавандаи энергетикӣ;
 - муайян кардани нишондиҳандаҳои самаранокии энергия;
 - муайян кардани имконияти сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
 - тартиб додани рӯйхати чорабиниҳои намунавии барои омма дастрас оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия ва муайян кардани харочоти онҳо.
3. Ба таҳқиқоти энергетикӣ шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ҳуқуқ доранд, ки онро мақоми ваколатдори давлатӣ бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод менамояд.
4. Аз рӯи натиҷаи таҳқиқоти энергетикӣ шахси таҳқиқоти мазкурро гузаронида шиносномаи энергетикиро бо тавсияномаҳои дахлдор оид ба самаранокии энергия тартиб медиҳад ва онро ба фармоишгар месупорад.
5. Шиносномаи энергетикӣ, ки аз рӯи натиҷаи таҳқиқоти энергетикӣ гузаронида шудааст, бояд дорои иттилооти зерин бошад:
 - дар бораи дараҷаи таъмин будан бо асбобҳои ҳисоби истифодаи захираҳо ва маҳсулоти сӯзишвории энергетикӣ;
 - дар бораи ҳаҷм, намудҳо ва тағйири захираҳои сӯзишвории энергетикӣ, ки истифода бурда мешаванд;
 - дар бораи нишондиҳандаҳои самаранокии энергетикӣ объекти таҳқиқ;
 - дар бораи ҳаҷми талафи захираҳои энергетикӣ;
 - дар бораи имкониятҳои сарфаҷӯии энергия, аз ҷумла дар хусуси арзёбии имкониятҳои сарфаи захираҳо ва маҳсулоти сӯзишвории энергетикӣ дар шакли асли ва арзишӣ.
6. Мақоми ваколатдори давлатӣ метавонад ба шиносномаи энергетикӣ, ки аз рӯи натиҷаи таҳқиқи ҳатмии энергетикӣ тартиб дода шудааст, ҳамчунин ба шиносномаи энергетикӣ дар асоси ҳуҷҷатҳои лоиҳавии тартибдодашуда, аз ҷумла ба шаклу моҳияти он талаботи иловагӣ муқаррар намояд.
7. Шиносномаи энергетикӣ бино ва иншоотҳо, ки баъди сохтан, бозсозӣ, таъмири асосӣ, таҷҳизонии техникӣ, такмил ва васеъ кардан ба истифода дода мешаванд, дар асоси маълумоти воқеӣ дар муқоиса бо ҳуҷҷатҳои лоиҳавӣ тартиб дода мешавад.

Моддаи 13. Гузаронидани таҳқиқоти ҳатмии энергетикӣ

1. Гузаронидани таҳқиқоти ҳатмии энергетикӣ барои объектҳои мансуби мақомоти зайл заруранд:
 - мақомоти ҳокимияти давлатӣ;
 - ташкилотҳо, ки бо истихроч, истеҳсол, интиқол, табдил ва тақсими захираҳо ва маҳсулоти сӯзишвории энергетикӣ машғуланд;
 - ташкилотҳо, ки харочоти умумии онҳоро дар соли тақвимӣ барои истеъмоли гази табиӣ, маҳсулоти нафт, энергияи гармӣ, ангиштсанг ва энергияи барқ Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад;
 - ташкилотҳо, ки дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия аз ҳисоби буҷети давлатӣ пурра ё қисман маблағгузорӣ карда мешаванд;
 - ҳангоми ба истифода додани объекти нав, новобаста аз шакли ташкилию ҳуқуқӣ.

2. Таҳқиқоти энергетикӣ дар объектҳое, ки дар қисми 1 моддаи мазкур пешбинӣ шудаанд, мутобиқи барномаи тасдиқкардаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил ва гузаронида мешавад.

БОБИ 5. ТАЪМИНИ ИТТИЛООТИИ ЧОРАБИНИҲО ДАР СОҲАИ САРФАЧҶҮӢ ВА САМАРАНОКИИ ЭНЕРГИЯ

Моддаи 14. Таъмини иттилоотии чорабиниҳо дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

1. Таъмини иттилоотии чорабиниҳо оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия бояд мунтазам бо роҳҳои зерин сурат гирад:

- таъсис додани системаи давлатии иттилоотӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- дар воситаҳои ахбори омма нашр намудани барномаҳои давлатии соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия, ки аз тарафи мақомоти ҳокимияти давлатӣ таҳия гардидаанд;
- аз тарафи мақомоти ҳокимияти давлатӣ дар воситаҳои ахбори омма интишор кардани барномаҳои мавзӯии телевизионӣ ва паҳши радиой, барномаҳои иттилоотию маърифатӣ оид ба чорабиниҳо ва тарзу усулҳои сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия, дар бораи комёбиҳои назаррас, аз ҷумла иттилооти хориҷӣ ва дигар иттилооти муҳими соҳаи мазкур;
- бо иттилоот таъмин намудани истеъмолкунандагон дар бораи самаранокии энергетикӣ асбобҳои барқии маишӣ ва молҳои дигар, ки нисбати онҳо дар Қонуни мазкур оид ба хариду фурӯшашон дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон талабот муқаррар гардидааст ва ҳамчунин нисбати биноҳо, иморатҳо, иншоотҳо ва объектҳои дигари бо истифодаи захираҳои сӯзишворию энергетикӣ алоқаманд;
- интишори иттилоот дар бораи имконияти сарфаҷӯии энергия, аз ҷумла оид ба системаҳои инфрасохтори коммуналӣ ва тадбирҳои зиёд кардани самаранокии энергия;
- ташкили озмун барои сохтмони объектҳо ва ворид намудани мавод, таҷҳизот ва технологияҳое, ки самаранокии баланди энергетикӣ доранд;
- амалӣ намудани фаъолияти дигари иттилоотӣ мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон.

2. Бо мақсади дастгирии манфиатҳои ҷамъият ва давлат, баҳри ноил шудан ба мақсадҳои ғоиданокии ҷамъиятӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия ва ҳамчунин таъмини иттилоотии чорабиниҳо оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия мақомоти ҳокимияти давлатӣ вазифадоранд маълумотҳои зеринро мунтазам интишор намоянд:

- иттилоот дар бораи талаботе, ки Қонуни мазкур ба моликони манзилҳои истиқоматӣ, манзилҳои ғайриистіқоматии биноҳои бисёрквртирадор, шахсони масъули нигоҳдорандаи биноҳои бисёрквртирадор муқаррар намудааст;
- рекламаи иҷтимоӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон.

3. Ташкилотҳое, ки истеъмолкунандагонро бо захираҳо ва маҳсулоти сӯзишворию энергетикӣ таъмин мекунанд, вазифадоранд ба истеъмолкунандагони мазкур аз тарзу усулҳои сарфаи захираҳои энергетикӣ ва самараноктар истифода бурдани онҳо мунтазам маълумот диҳанд, аз ҷумла ин иттилоотро дар шабакаи "Интернет", дар ҳомилҳои қоғазӣ ва воситаҳои дигари дастрас ҷойгир намоянд.

4. Маълумот дар бораи хароҷоти умумии пардохти арзиши захираҳои дар давраи тақвимӣ истифодашудаи энергетикӣ бояд дар тавзеҳномаи ҳисоботи солони муҳосибот нишон дода шаванд.

Моддаи 15. Системаи давлатии иттилоот дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

1. Системаи давлатии иттилоот дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия бо мақсади ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, ташкилотҳо, мақомоти ҳокимияти давлатӣ додани иттилоот дар бораи талаботи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия ва оид ба амалӣ сохтани қоидаҳои он, ҳамчунин гирифтани маълумоти ҳолисона дар бораи энергияталабии иқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон (соҳа ба соҳа), имконияти кам кардани ҷунин энергияталабӣ ва таблиғи комёбиҳои бузурги соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия таъсис дода мешавад.

2. Таъсиси системаи давлатии иттилоот дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия ва фароҳам овардани шароит барои фаъолияти он аз ҷониби мақоми ваколатдори давлатӣ мутобиқи қоидаҳои тасдиқнамудаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешавад.

3. Идораи системаи давлатии иттилоот дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия бояд ҳатман маълумоти зеринро дошта бошад:

- дар бораи барномаҳои давлатӣ ва соҳавии сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия, рафти иҷрои онҳо;
- дар бораи ҳаҷми истифодаи захираҳои энергетикӣ, сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия, ки дар соҳаҳои иқтисодӣ ва хоҷагии манзилию коммуналӣ ҷамъбаст карда шудаанд;
- дар бораи таъминнокӣ бо асбобҳои ҷенкунӣ захираҳои истифодашавандаи энергетикӣ нисбати фондҳои

- натичаи истифодаи он метавонад захираҳои энергетикӣ бесамар сарф шаванд;
- мусоидат намудан ба фаъолияти маърифатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия ва дастгирии иттилоотии чорабиниҳо оид ба он;
 - мусоидат кардан барои ташкил ва иҷрои корҳои илмӣ - таҳқиқотӣ, таҷрибавӣ - конструкторӣ оид ба тайёр кардани мавод ва таҷҳизоти самаранокии энергетикӣ ва раванди технологияи истеҳсоли онҳо;
 - ҳавасмандгардонии навоарони истеҳсолот оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
 - самтҳои дигари пешбиниамудаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия.
2. Дастгирии давлатии фаъолияти сармоягузорӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия метавонад, аз ҷумла бо татбиқи чораҳои ҳавасмандгардонии пешбиниамудаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон бо роҳи ҷуброни як қисми пардохти фоизи қарзи ташкилотҳои қарзии ватанӣ барои татбиқи лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия амалӣ карда шавад.

БОБИ 7. НАЗОРАТИ ДАВЛАТӢ ДАР СОҲАИ САРФАҶӢӢ ВА САМАРАНОКИИ ЭНЕРГИЯ

Моддаи 18. Назорати давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

1. Назорати давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия аз тарафи мақоми ваколатдори давлатӣ анҷом дода мешавад.
2. Назорати давлатӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия дар ҷараёни ҳамаи корҳои, ки бо иқтишофу истихроҷ, коркард, мубодила, интиқол, нигоҳдорӣ, баҳисобгирӣ ва истифодаи захираҳои сӯзишворию энергетикӣ алоқаманданд, гузаронида мешавад.

БОБИ 8. СТАНДАРТИЗАТСИЯ, СЕРТИФИКАТСИЯ ВА МЕТРОЛОГИЯ ДАР СОҲАИ САРФАҶӢӢ ВА САМАРАНОКИИ ЭНЕРГИЯ

Моддаи 19. Стандартизатсия ва регламентҳои техникӣ

1. Стандартизатсия дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия бо тартиби муайяннамудаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таври зайл амалӣ карда мешавад:
 - дохил кардани нишондиҳандаҳои истифодаи самаранокии энергия ба регламентҳои техникӣ, стандартҳо ва ба дигар санадҳои меъёрии таҷҳизоту дастгоҳҳои истеҳсол ва истеъмолкунандаи энергия, асбобҳои ҳисобу назорат, воситаҳои нақлиёт, мошинҳо ва асбобҳои таъиноти маишӣ, конструкцияҳои бинокорӣ, масолеҳи гарминигӯҳдоранда;
 - дохил намудани нишондиҳандаҳои сарфи захираҳои энергетикӣ ба равандҳои истеҳсолот ва объектҳои манзилию маишӣ, аз ҷумла сарфи энергия барои гарм кардан ва шамол додани хона, гарм кардани об, обрасонии марказонидашуда (барои ошомидан ва киштукор) ва рӯшан кардани бино, сӯзишвориро сарф намудани воситаҳои нақлиёт ва ҳамчунин намудҳои дигари маҳсулоте, ки энергияро истеъмол мекунанд;
 - таҳия ва мавриди истифода қарор додани регламентҳои техникӣ, стандартҳо ва шартҳои техникӣ, ки асосҳои методологӣ, ташкилӣ ва техникӣ истеъмол ва сарфаҷӯии энергияро муайян месозанд;
 - муайян намудани меъёри истеъмоли энергия ва сӯзишворӣ, инчунин муқаррар намудани талабот нисбати технологияҳо ва таҷҳизоти истеъмолкунандаи энергия;
 - дохил кардани параметрҳои сифати барқ, гармӣ, гази табиӣ ва моеъ ба регламентҳои техникӣ ва стандартҳо.
2. Меъёрҳои техникӣ дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бораи бамеъёргии техникӣ, талаботи техникӣ риояшон ҳатмӣ бо бехатарии маҳсулот алоқаманд, равандҳои коркард, истеҳсол, истифода, нигоҳдорӣ, интиқол, фуруш, безарар ва нобуд кардани партови онҳо бояд амалӣ карда шаванд.

Моддаи 20. Сертификатсия

Маҳсулоти истеъмолкунандаи энергия ва ҳамчунин захираҳои сӯзишворию энергетикӣ мувофиқи нишондиҳандаҳои истифодаи самаранокии энергия бояд сертификатсия шаванд. Сертификатсияи ҳатмӣ мувофиқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон анҷом дода мешавад. Номгуи маҳсулот ва хизматрасониҳоеро, ки бояд ҳатман сертификатсия шаванд, Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.

Моддаи 21. Метрология

1. Ҳангоми истихроҷ, истеҳсол, коркард, ҳамлу нақд, нигоҳдорӣ, тақсим ва истеъмоли захираҳои сӯзишворию энергетикӣ, ҳамчунин дар мавриди сертификатсияи онҳо бо мақсади таъмини ягонагии ченак назорати

ҳатмии метрологӣ ва назорати самаранокии ин равандҳо ва мувофиқати онҳо ба стандарту меъёрҳои муқарраргардидаи техникикӣ анҷом дода мешавад.

2. Объектҳои назорати давлатии метрологии дар қисми 1 моддаи мазкур пешбинишуда, аз инҳо иборат мебошанд:

- воситаҳои ченак;
- системаҳои иттилоотии ченак;
- намунаҳои стандартии таркиб ва хосияти мавод ва масолах;
- комплексҳо ва ҷузъҳои баҳисобгирии энергия ва ҳомилони энергия;
- тарзу усули чен кардан;
- объектҳои дигари пешбинишудаи меъёру қоидаҳои метрология.

3. Истеҳсолкунандагон ва истифодабарандагони захираҳои сӯзишвории энергетикӣ вазифадоранд, ки ягонагии ченакро дар мавриди амалӣ намудани чорабиниҳо оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия таъмин намоянд.

4. Назорати давлатии метрологияро мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба стандартизатсия, метрология ва сертификатсия бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ташкил ва амалӣ менамояд.

Моддаи 22. Меъёрҳои сарф ва талафоти захираҳои сӯзишвории энергетикӣ

1. Сарфи сӯзишворӣ ва энергия бояд ба меъёрҳои иқтисодӣ ва техникӣ мувофиқат намояд.
2. Системаи меъёрҳои сарфи сӯзишворӣ ва энергия меъёрҳои имрӯзаю ояндаро барои равандҳои технологӣ, дастгоҳу таҷҳизот, маҳсулот, асбобҳои барқии маишӣ ва баъзе намудҳои қору хизматрасонӣ дар бар мегирад.
3. Ҳаҷми хароҷот ва меъёрҳои сарфи захираҳои сӯзишвории энергетикӣ ҳатман ба шиносномаҳои энергетикӣ таҷҳизот, нақшаҳои речавӣ, дастурамалҳои технологияи истифодабарии онҳо дохил карда мешаванд.
4. Тартиби таҳия, тасдиқ ва таҷдиди назар кардани меъёрҳои сарфи сӯзишвории энергияро Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар менамояд ва онҳо дар ҳар панҷ сол бо назардошти комёбиҳои технологияҳои пешқадам бояд таҷдиди назар карда шаванд.
5. Меъёрҳои талафи аз тарафи субъектҳои монополияи табиӣ дар чараёни истихроҷ, истеҳсол ва ҳамлу нақли захираҳо ва маҳсулоти сӯзишвории энергетикӣ, аз ҷумла энергияи барқро бо пешниҳоди мақоми ваколатдори давлатӣ оид ба энергетика Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян мекунад.
6. Меъёрҳои сарфи захираҳо ва маҳсулоти сӯзишвории энергетикӣ ба шиносномаи энергетикӣ таҷҳизот, нақшаҳои таъмир, дастурамалҳои энергетикӣ ва дастурамалҳо оид ба истифодабарӣ, ҳамчунин ба шартҳои техникӣ ҳама намуди мошини механизмҳои истеъмолкунандаи энергия ҳатман дохил карда мешаванд.

БОБИ 9. МЕХАНИЗМҲОИ ИҚТИСОДӢ ВА МОЛИЯВИИ САРФАҶӮӢ ВА САМАРАНОКИИ ЭНЕРГИЯ

Моддаи 23. Чораҳои иқтисодии сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

Чораҳои иқтисодии сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия аз инҳо иборат мебошанд:

- дастгирии лоиҳаву барномаҳои сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- ба шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ додани кӯмакпулӣ, қарз ва имтиёзҳои дигари ҳавасмандгардонӣ барои самаранок истифода бурдани захираҳо ва маҳсулоти сӯзишвории энергетикӣ;
- чораҳои роҳ надодан ба ғайрисамаранок истифода ва беҳуда талаф додани захираҳо ва маҳсулоти сӯзишвории энергетикӣ;
- ҳавасманд кардани навоварони соҳаи тарҳрезӣ, ҷорикунандагони технология ва таҷҳизоти сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия.

Моддаи 24. Маблағгузории барномаҳо дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

Барномаҳои давлатӣ, ҳамчунин таҳқиқотҳои илмӣ, лоиҳаҳои сарфаҷӯӣ ва чораҳои самаранок истифода бурдани захира ва маҳсулоти сӯзишвории энергетикӣ метавонанд аз ҳисоби буҷети давлатӣ, воситаҳои худӣ ва ҷалбшавандаи ташкилотҳо, сармоягузориҳои ватанӣ ва хориҷӣ, инчунин аз ҳисоби дигар манбаъҳо бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон маблағгузорӣ карда шаванд.

Моддаи 25. Ҳавасмандгардонии истеҳсолкунандагон ва истеъмолкунандагон дар соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия

Ҳавасмандгардонӣ барои самаранок истифода бурдани захираҳо ва маҳсулоти сӯзишвории энергетикӣ аз тарафи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо тартиби муқаррарнамудаи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон

ва самаранокии энергия;

- иштироки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар лоиҳаҳои байналмилалӣ соҳаи сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- марҳила ба марҳила бо талаботи стандартҳои байналмилалӣ мутобиқ гардонидани нишондиҳандаҳои сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия;
- ташкил ва иштирок дар чорабиниҳои байналмилалӣ оид ба сарфаҷӯӣ ва самаранокии энергия.

Моддаи 30. Ҷавобгарӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур

Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ барои риоя накардани талаботи Қонуни мазкур мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарӣ кашида мешаванд.

Моддаи 31. Дар бораи аз эътибор соқит донистани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон "Дар бораи сарфаҷӯии энергия"

Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 10 майи соли 2002 "Дар бораи сарфаҷӯии энергия" (Ахбори Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, с. 2002, №4, қ. 1, мод. 242) аз эътибор соқит дониста шавад.

Моддаи 32. Тартиби мавриди амал қарор додани Қонуни мазкур

Қонуни мазкур пас аз интишори расмӣ мавриди амал қарор дода шавад.

Президенти

Ҷумҳурии Тоҷикистон

ш. Душанбе,

19 сентябри соли 2013,

№1018

Эмомалӣ РАҲМОН